

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קא.

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה קיה

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(הי"מ שמו שמוח)

ליקוטי

כי האמת עתיד להתקיים, דהיינו כשיבא אליהו ומשיח ע"ש. וכאשר יבא אליהו ובימינו יושע יהודה וישראל^[א], אזי יקויים **שפת אמת תכונ** [1]. וירחק המקורבין בזרוע עד עכשיו שהוא בשקר, ויקרב המרוחקין בזרוע שהם בחי' אמת. וזה לרחק המקורבין ולקרב המרוחקין, היינו לרחק השקר ולקרב האמת, כי ארז"ל (שבת קד) שקר מקרבין מיליה ואמת מרחקין מיליה, והבן [7]. והנה אליהו יבא לרחק השקר שהוא מבחי' הנחש הנקרא **ארור** [1], והנחש הביאה מיתה לעולם, והשינה הוא אחד מששים במיתה (וברכות נז):. וכיון שבמ"ש מתחיל התגלות אליהו, נדחה השקר שהיא הנחש, לכן קשה לישן. כי אמרו רז"ל (קידושין מט:): עשרה קבין שינה ירדו לעולם, תשעה נמלו עבדים. ועבד הוא בחי' [1] **כנען עבד עבדים**, והוא בחי' **ארור** [1] בחי' הנחש. וכיון שבמ"ש הוא בחי' התגלות אליהו, ונדחה בחי' הנחש שהוא בחי' **כנען עבד עבדים**, נדחה ה"ששינה שירדה לעבדים. וע"כ **אליהו** בנימי **בן** היפך בחי' עבד : ועוד כי אם אין דעת הבדלה מנין (ירו' ברכות פ"ה [2]) נמצא שבמוצאי שבת שיש הבדלה הוא בבחי' דעת כי אם אין דעת וכו'. וע"כ קשה לישן, כי השינה הוא הסתלקות הדעת :

קיה [1] **כשלומד** איזה דבר טוב לפרש הדבר בלשון אשכנז שמכין [1] (והוא טובה להעולם). והענין, כי כל צדיק הדור הוא בחי' משה שהוא בחי' משיח, כמ"ש (בראשית מט) **עד כי יבא שילה** היינו משיח. ושילה בני' משה (2), וע"כ קראו התנאים אחד לחבירו משה כמ"ש [2] משה שפיר קאמרת. וכשמחדש דבר בתורה, אלו הדברים של היהודיש הם בבחי' משה משיח, כמ"ש בזוהר (וישב דף קצב ע"ב) **ורוח אלקים** [7] דא רוחא דמשיח, **מרחפת על פני המים** היינו התורה. וזהו שאמרנו, כי ה"החדושי תורה שמחדש, הם בעצמם בבחי' משיח, כי שם רווחו מרחפת. והיינו **רוח פיו** [2] רוח ממללא [1]. ואמרו חז"ל (1), כי משיח סביל"י מרעין עבוד כל ישראל, כמ"ש (ישעי' נג) **והוא מחולל מפשעינו**. בכך כל צדיק הדור הוא ג"כ סובל יסורין בשביל כלל ישראל להקל מעליהם, כי הוא בבחי' משיח כנ"ל. וכתוב בזוהר (תצא ד' ר"פ) **והוא מחולל מפשעינו** דאיתעביד חול בגנייהו. וזהו דסביל מרעין. והיינו מה שאמרנו שצריכין לפרש הדבר בלשון שמכין [2], כי על ידי זה נעשה בבחי' חול. כי כשמפרש בלשונו הוא דרך חול לערך גודל קדושת הדברים במקומן, כפי מה שיצאו מפי הצדיק בגבחי מרומים. ועל ידי זה הוא **מחולל** דאיתעביד חול. ובבחי' זו סביל מרעין לכפר על ישראל, אך כל זה הוא **מפשעינו** דייקא, כי מחמת פשעינו אין אנו משיגין הדברים רק בדרך חול כנ"ל [2], והוא סביל מרעין. אך לבני"י אנשים הרמים אינם צריכים לזה, כי הם משיגים הדברים כמות שהם כמו שיצא מהצדיק :

קיט [2] (שבת יב) **הנכנס** לבקר את החולה בשבת אומר יכולה היא שתרחם. כי כשאדם צריך לרחמים, הש"י שולה לו

קיו קיה קיט קכ קכא

רחמנות, שהוא ירחם על אחר, ועי"ז מרחמין עליו. כמשארז"ל (שבת קנא ע"ב) כל המרחמין"י על הבריות מרחמין עליו, וכמ"ש (דברים יג) **ונתן לך רחמים ורחמך**. ומדת הרחמנות תלוי בדעת, מי שיש לו דעה יש לו רחמנות. כי כעם שהיא היפך הרחמנות, הוא מחמת כסילות, כמ"ש (קהלת ז) **כעם בחיך כסילים ינח**. וע"כ ארז"ל (ברכות לג) כל מי שאין בו דעה אסור לרחם עליו כי אם אין בו ה"דעה אין בו רחמנות, כי **כעם בחיך כסילים ינח**. על כן אסור לרחם עליו, כי כל המרחם מרחמין עליו כנ"ל, אבל אם אין בו רחמנות אסור לרחם עליו.

נמצא זה החולה שצריך לרחמים, צריך שיהיה לו רחמים על אחרים, וזה תלוי בדעת כנ"ל. ושבת היא"י בחינות דעת, כי כל ימות החול כתיב (במדבר יא) **ב"שמו העם ולקמו בשמותא כמו** שכתוב בזוהר (בשלח ד סג), אבל בשבת נמשך הדעת לכל אחד [7]. וזה שאומרין המבקרים להחולה, יכולה היא שתרחם, היינו שהשבת שהוא בחינות דעת, יכולה שתרחם, לשון נוכח, היינו שתרחם אתה, שיהיה לך רחמים על אחרים, על ידי הדעת שיש לך מבחינות שבת. וכיון שיהיה לך רחמים, בוודאי ירחמו עליך מן השמים, כי כל המרחם וכו' כנ"ל :

קך [2] **הענין** מה שצריכין לנמוע להצדיק ולא די בספרי מוסר. ל'מפורש בתורה (שמות יז) **ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון כספר ושים באזני יהושע**, כי אף שאמר לו לכתוב כספר, אף על פי כן לא הסתפק בזה, וצוה לו, **ושים באזני יהושע** שידבר עמו פה אל פה. כי העיקר מה ששומעין מפה הצדיק. וכמ"ש במדרש (דברים פ' ג')^[א] על פסוק [2] **שמע ישראל היום אתה עובר את הירדן וכו'**, וז"ל מה ראה לומר להם כאן **שמע** ישראל רבנין אמרי למה הדבר דומה למלך שקידש ממרונא בשני מרגליות אבדה אחת מהן אמר לה המלך איבדת אחת שמרי את השניה. כך קידש הקב"ה את ישראל בנעשה ונשמע, אבדו את נעשה שעשו את העגל אמר להן משה אבדתן נעשה שמרו נשמע הוי **שמע ישראל**. עכ"ל המדרש. וע"כ כשלומד מתוך הספר שהוא בחי' עשי' שהוא בחי' נעשה, אין בזה כח כל כך לעורר אותו, כי ישראל אבדו את הנעשה. אבל כששומע מפה הצדיק הוא בחי' נשמע, שזה הכתר נשאר להם לישראל כנ"ל :

קכא [1] (תהלים מ) **אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי לעשות רצונך וכו'**. כשאדם רואה ולומד בספר, ובכל מקום שהוא רואה ולומד, מוצא את עצמו, היינו שלוקח לעצמו מוסר ורואה פחיתותו ושפלותו בכל מקום באיזה ספר שהוא בא ומעייין שם, זה סימן שהפך לעשות רצונו ית'. וזה **אז אמרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי**. זה סי' **לעשות רצונך אלקי הפצתי כנ"ל** :

מוהר"ן קא.

תורה אור

י'רמינו כג (ו) ב'קיו תלשע יהודה וישראל ישכן לבטח ויהי שמו אשר יקרא יקוק צדקני:
ס

משלי יב (ט) שפת אמת תפוך לעד ועד אר'געה לשון שקר:
ג

בראשית ג (יד) ויאמר יקוק אלהים אל הנחש כי עשית זאת ארור אתה מכל בהמה ומכל חית השדה על גחנך תלך וצפר תאכל כל ימי תיך:
ג

בראשית נח ט (כח) ויאמר ארור נפצון עבד עבדים ית'ה לאמי:
ג

תורה קיח

פרשת ויחי מט (י) לא יסור שבט מיהודה ומחלק מבין רגליו עד כי יבא שילה שילו ולו יקחתי עצים:
ג

בראשית א (ב) והארץ היתה תהו ובהו והשף על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים:
ג

תהלים לג (ו) בדבר יקוק שמים נעשו וברית פיו כל צבאם:
ג

ישעיהו נה (ח) והוא מחיל מפשענו מד'כא מעונותינו מוסר שלומנו עליו ויחברתו נרפא לנו:
ג

תורה קיט

דברים ראה יג (ח) ולא ידבק ב'ךף מאומה מן התרם ל'שען ישוב יקוק מתירן אפי ונמן לך רחמים ורחמך והרבה כאשר נשבע לאבותי:
ג

קהלת א (ט) אל תבטל ברוחך ל'כעס כי כעס ב'חיק כ'סילים ינח:
ג

במדבר בהעלתך יא (ח) שטו העם ו'לקטו ו'סגנו ברמים או רכו במדקה ובשילו ב'פרויו ו'שעו אתו עגות ו'תה טעמו כ'טעם לשד השמן:
ג

תורה קכ

שמות בשלה יז (יד) ויאמר יקוק אל משה כתב זאת וקרו בספר ושים באזני יהושע כי מזה אמרה את וקר צמלת מ'מת השמים:
ג

דברים עקב ט (א) ש'מע י'שראל אתה עבר היום את ה'ירדן לבא ל'רשת גוים גדלים ו'עצמים מ'פך צרים גדלת ו'בצרת ב'שמים:
ג

תורה קכא

תהלים מ (ח) אז א'מרתי הנה באתי במגלת ספר כתוב עלי לעשות רצונך וכו':
ג

תהלים ט (ט) לעשות רצונך וכו':
ג

^[1] לא ידוע מתי והיכן נאמרה

^[2] בתקפא - פ' חצי מחוק ונשאר רק שני קוין עליין ותחתון

^[3] עיין גם שמות רבה יתרו סוף פרשה כו וביפה תואר שם שמקשה משבת פה

^[4] דברים ט' א'

^[5] בתקפא - ש' נראה ב'

^[6] לא ידוע מתי והיכן נאמרה. ושיחה הקשורה לה עיין שיש"ק ח"ו

^[7] אות רעד.

^[1] עיין סנהדרין דף צח. ופרש"י שם זוהר ויקהל דף ריב.

^[2] בתרלז - סבול

^[3] עיין שארית ישראל לרבי ישראל דב בר מווילדניק שער הזמנים שבוטת מאמר ג'. עוד טעם שטוב לפרש בלשון אשכנז עפ"י מה ששמע מרבו מטשערנאביל שגילו לו מן השמים שמסדרין למעלה אבריו של משיח בלשון לע"ז.

^[4] הוא מחולל מפשעינו, פי שהצדיק נעשה חול בגלל מלגותיו הגמוכה, כי תורת הצדיק היא בחי' הצדיק בעצמו ובגלל פשעינו ליהיט מלגותיו הגמוכה אנו לייכים לפשע דכדיו והוא סובל מזה שמוליקים אותו לבחי' פשע וחול בחי' נטולת התורה לשון עלה נטבל ונטלה כלפי מלגת תורתו כפי שאמר אהיה, והעפ"כ הוא טובה לעולם כי רק עי"ז אפשר שיכנסו דכדיו לגב העולם לתקנם.

^[5] בדפור' ותרלד ומתורלו - לגבי

^[6] לא ידוע מתי והיכן נאמרה

^[7] בתרלז - המרחמין, בדפור' ובתרלז - המרחם

^[8] מתרצו - דיעה

^[9] גם בדפור' ותרלז - היא, ומתורלו - הוא

^[10] בתקפא - ברגר - ש' נראית ב'

^[11] עיין תורה יז תנינא שם מבאר שזכים לדעת ע"י השמחה של שבת

^[*] * ירמיהו כג ו'

^[2] מתרצו - יקויט

^[3] משלי יב יש

^[4] עיין פל"ח

^[5] * בראשית ג' יד

^[6] * בראשית ט' כה

^[7] * שם

^[8] ב'דפור' ותרלד ומתורלו - השינה

^[9] בסוף הלכה ב'

^[10] לא ידוע מתי והיכן נאמרה

^[11] * מוהר"ת בתקפא

^[12] * זוהר בראשית כה: כז:

^[13] * שבת קא:

^[14] * בראשית א' ב'

^[15] מתרצו - החידושי

^[16] * תהלים לג ו' [עיין גם איוב טו ל]

^[17] * תרגום על הפסוק נפש חיה בראשית ב'

אבל עיקר כוונתו למבואר בוזהר שהביא דברים אלה כאסמכתא לזה שכל חרוש של ת"ח הוא מכח ניצוץ של משה רבנו הנמצא בו. וממילא מובן שבצדיק הדור יש בחי' משיח ממש.

ב. כְּשֶׁלֹּאִיִּזְהָר דְּבָר, טוֹב לְפָרֵשׁ הַדְּבָר בְּלִשׁוֹן אֲשֶׁרֶנּוּ שְׁמִינִין, – ממה שנקט לפרש ולא לתרגם מובן שהעיקר לפרש לפי הבנת הלומד במשל והסבר המקרב את העניין לדעת, וזה בחי' שמוריד רוח הצדיק המרחפת על תורתו למדרגה נמוכה והוא סבל ויסורים לו. לכאורה כמה שיותר מוריד כך יש לצדיק יותר יסורים ויותר יש כפרה לישראל, ולכאורה כמה שיותר מגשם את דברי התורה של הצדיק כך יש לו יותר יסורים ויותר כפרה לישראל, וצ"ע האם באמת יש עניין להגשים את התורה? ועד כמה? אולי אפילו לחפש תלמיד נמוך מאד ולבאר לו במילים מגושמות ממש? והיא כפרה גדולה לפשעי עם ישראל? וראה תורה קי עה"פ לא ימוש מפיק שמוהיר שם שלא לעשות ממשות מדברי התורה. אבל עדיין קשה כי שם מדבר לגבי הלומד לעצמו כיצד יתגבר על השכחה, וגם בתורה שלנו בסופה אומר שבעלי מדרגה לא צריכים לפרש את התורה של הצדיק, אבל עדיין צ"ע כיצד ילמדו לנמוכים? ועד כמה מותר להגשים ולעשות ממש מדברי התורה של הצדיק?²

ג. מבואר שטוב לפרש חרוש של צדיק בלשון פשוט שמבין, ובוזה מתקיים והוא מחולל מפשעינו ובחבורתו נרפא לנו, דהיינו שהצער שלו מכפר לישראל. וצ"ע האם ראוי לחסיד לגרום לכתחילה צער לצדיק כדי לכפר לישראל? דבשלמא הצדיק זכותו לבקש יסורים כדמצינו ברבי אלעזר בן רשב"י בבבא מציעא פד: אבל התלמיד של הצדיק היתכן שיגרום לצדיק צער לכתחילה אפילו לתועלת כלל ישראל? וצ"ל שהתענוג שיש לצדיק כשהתלמידים מבינים דבריו ועי"ז מקיימים אותם עולה על הכל. ואמנם צריך להזהר שלא לגשם את התורה של הצדיק יותר מההכרח כדי שהתלמיד יבין למעשה.

ד. וְעַל-כֵּן קָרָאוּ הַתַּנָּאִים אֶחָד לְחַבְרֹו מִשָּׁה, צ"ע דלא מצינו זה בתנאים אלא אמורא אחד רב ספרא ובחולין צג. מצינו שהחזיר לו אמורא שני באותה לשון שאמר.

ה. רבנו מבאר שרוחו של הצדיק מרחפת על פני תורתו, ועל כן כשלומדים אותה ומגשמים דבריו הוא סובל. וצ"ע מדוע לא מביא את החז"ל שכשאומרים שמועה של צדיק אזי שפתיו דובבות בקבר? וכביאורו בתורה יב שנעשה עי"ז נשיקין, וכביאור הרמ"ק על הוזהר שנשמתו יורדת אל התלמיד הלומד ונעשה נשיקין. כי מבואר בע"ח שמרחפת אותיות רפ"ח מת ומבואר שם שהרוח הזו שמרחפת היא בחי' הקסטא דחיותא ששורה על הקבר של מת. ומבואר שהיא רק שומרת על עצמותו כדי שיוכלו להבנות מחדש בתחית המתים. ולכאורה משמע מזה שכשאומרים שמועה של הצדיק ושפתותיו דובבות בקבר זו חיות יתירה שנוספת לגוף בקבר והכי נמי לדברי התורה שלו שהם בחי' קברו.

הקדמה

בכמה תורות מדבר רבנו על שצדיק הדור כמו המשיח סובל חלאים וייסורים קשים כדי לכפר על עוונות ישראל. ראה תורה ע"א שסובל ייסורים כפשוטו וראה תורה ר"ס שגם ייסורי הנפש ע"י ביזיונות שסובל הם בחי' מיתה ממש שסובל כדי לכפר על עוונותינו.¹

כאן רבנו מחדש עניין נפלא, שכיון שחידושי התורה של הצדיק הם חלק נשמתו, על כן כשאנשים נמוכים לומדים את תורתו וא"א להם להבין אותן כפשוטם אלא ע"י שמפרשים אותם בלשונם לפי הבנתם בשפה פשוטה, זה בחי' חילול התורה של הצדיק ונשמתו המרחפת על פניה, וגורם לו סבל גדול, וכיון שהצדיק הוא בחי' משיח, מתקיים בזה בחי' (ישעיה נג) "הוא מחולל מפשעינו", (כי פשעינו גרמו לנו שאין לנו השגה בדברי הצדיק כמו שהם) ובחי' (שם) "אכן חליינו הוא נשא" ובחי' "בחבורתו נרפא לנו".

¹ עיקר השאלה על אלה שלומדים עם בעלי תשובה שעדיין שגורה בפיהם לשון החול גסה ומבארים בלשון מגושמת מאד. האם כך ראוי ואדרבה זו מכפר על פשעינו, או שזה כבר מוגזם, וטוב שתחילה ילמד גמרא ויעדן את לשונו והבנתו? ואע"פ שגם גמרא היא חרושי צדיקים שסובלים כנ"ל, אבל הגמרא מדברת בעסקי חול והלכה שהיא יותר מובנת, ובפרט היום שיש ספרים המבארים למעשה בלשון חכמים.

² ראה בזה בספר שם משמואל – פרשת ויגש – שנת תרע"א – והנה במהר"ל בגבורות ה' הקשה על היש אומרים דמחמת מכירת יוסף נגזרה גלות מצרים, יע"ש. אבל בוזהר חרוש מבואר כ"א [וכבר כתבנו בזה בפ' וישבו]. אשר ע"כ נראה שכוונת הוזהר חרוש היא דאם לא היתה מכירת יוסף ה"י די במה שיוסף לבד יסבול עבדות ועיניו בעבור כל ישראל וכמו משיח צדקנו שהוא מחולל מפשעינו, וכן הוא במדרש (שיה"ש פ"ב) שאחד גולה לאספמיא ואחד לגליא בזה יכולה להתקיים גלות ישראל. וזה הוא רק עתה שנתאחדו כלל ישראל, ואחד יכול לסבול עבור כל הכלל, אבל קודם מ"ת היו צריכין לזה דוקא צדיק הדור שהוא ככל הדור. וזה ה"י דוקא אם ה"י כולם נכנעין ליוסף, אבל אחר שמכרו אותו למצרים ולא היו נכנעין לו, לכך לא היתה הגלות שלו והעיניו סבל במצרים בעבורם, ע"כ הם צריכין בעצמם לסבול את הגלות. ובוזה נבין דברי המ"ר שסבור יעקב אבינו שתח"מ מגעת בימיו, דכבר נודע דאם היו ישראל במצרים ארבע מאות שנה לא היו צריכין לסבול שום גלות עוד אח"כ, וכל הגליות אחר מצרים הן להשלים מה שחסרו במצרים, אך לא היו יכולין להתעבב עוד במצרים אף רגע אחד מחמת מ"ט שערי הטומאה כנודע, ויוסף הצדיק הנה הוא עמד בנסינו במצרים, וא"כ אם ה"י הוא סובל הגלות עבור ישראל במצרים בודאי היו נשלמים כל התיקונים והבירורים, וא"כ היתה תח"מ מגעת בימיו של יעקב. ואל תתמה היאך ה"י יוסף יכול לפעול בשנים המועטות האלה שה"י במצרים להשלים כל ארבע מאות שנה שהיו צריכין ישראל להיות במצרים, דהרי אף בלא זה עיקר התיקון נעשה ע"י יוסף הצדיק, כנודע מהאר"ז ז"ל דסך הכל יש רפ"ח נצוצין קדישין, ויוסף הצדיק תיקן ר"ב וזהו ויצבור יוסף בר", ופ"ו נצוצין הולכים ומתתקנים עד היום בגליות.

אעפ"כ אומר רבנו שטוב לעשות כן כי עי"ז הצדיק בחי' משה משיח, זוכה לכפר על עוונות עם ישראל.

כיצד יתכן שהצדיק סובל כשלומדים את התורה שחידש בלשון פשוטה בהבנה נמוכה. רבנו מבאר שרוחו של הצדיק מרחפת על פני התורה שלו. ולכאורה אמר יותר מזה בתורה קצב/ו' שהחדושים שלו הם שכלו נשמתו פניו, אבל עדיין צ"ע מדוע כשמפרשים דבריו גורם לו סבל. ואולי אפשר לבאר זאת עפ"י הגמ' ביבמות צז.ו' שבשלומדים תורה של צדיק שפתותיו דובבות בקבר, (ראה תורה יב שם מבואר העניין ודעת רבנו שדווקא כשהלומד אומר את השמועה בשם אמרו) ומבאר הרמ"ק/ו' שבשלומדים חדוש ותורה של הצדיק אזי נשמת הצדיק מתעוררת ורצה על אותו מקום שמדברים מהדברים שחידש ומוצא שם את אותם שעוררוהו והצדיק נושק להם ומגלה להם עוד הבנה בחדושי. וכן מובא בספרי/ו' שהתורה של הצדיק היא בחי' של מקום קבורתו, וכשלומדים תורתו היא כמו השתטחות על קברו בחי' נשיקין ובחי' שפתותיו דובבות בקבר. וראה גם בתורה יב/ו' שהלימוד של תורה של הצדיק הוא בחי' נשיקין, עי"ש/ו' שתחילה מדבר על לימוד תורה של צדיק הדור שחי, שכשהלומד הוא רשע הצדיק לא יכול לסבול את רוחו של הלומד כי נעתרות נשיקות שונא. ולפי"ז כשהלומד הוא מגושם ומפרש לעצמו את התורה בלשון נמוכה יש לצדיק סבל מבחי' נשיקין כאלה.

¹ תורה קצב – בהספד של החכם נרשם ונצטרך שם דמות החכם, כי אלו הדבורים והאותיות הנרשמים ומצטרין בהספד, הם שכל החכם ונשמתו ובחינות פניו, נמצא ששכלו ונשמתו ופניו שהוא דמותו ממש הוא באלו האותיות והתבות, על כן נמצא בכל ספר וספר דמות דיוקנו של החכם שחדש אלו הדבורים, כי כפי דמותו דהיינו שכלו ונשמתו ופניו של החכם, בן נצטרין האותיות בספר, כי אם היה להחכם דמות אחר היינו שכל ופניו ונשמה אחרת, היה מחדש ומצטרף אותיות אחרים בהספד, כפי השכל שהיה לו שהוא דמותו, נמצא שיש בכל ספר דמות דיוקנו של החכם:

² יבמות צו: – אזל ר' אלעזר אמר לשמעתיא בי מדרשא ולא אמרה משמיה דר' יוחנן שמע רבי יוחנן איקפד. .... ורבי יוחנן מ"ט קפיד כולי האי דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (תהילים סא-ה) אגורה באהלך עולמים וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם יהי רצון [צז]. שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי כל ת"ח שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר אמר ר' יצחק בן זעירא ואיתימא שמעון נזירא מאי קראה ושיר השירים ז-י) וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ככומר של ענבים מה כומר של ענבים כיון שמניח אדם אצבעו עליו מיד דובב אף תלמידי חכמים כיון שאומרים דבר שמועה מפיהם בעוה"ז שפתותיהם דובבות בקבר:

ועיין מהרש"א שם וזה לשונו: ועיין בזה בדברי בעל עין יעקב ובעל יפה מראה שהאריכו בזה וכתבו שהוא רחוק מההיקש כי שפתי המת איך יתנועעו וכו' וכ"ש אחר עבור זמן וישוב אל עפר וכו' עי"ש ואני אומר כי אין רחוק מן השכל כי הענין מבואר כי הדיבור כח הנשמה עי" כלי הגוף וכל דיבור משובח מוליד כח רוחני בדומה משובח, ובאומרו בשם אומרו אותו כח רוחני שנוגד כבר הוא מעורר מולידיו בב' עולמות, הנשמה בעוה"ב וכלי הדיבור שהם השפתיים בעוה"ז, גם כי הם בקבר כבר ומביא הדמיון מין הטוב המונח בבור הוא רוחש ודובב עי" כח האצבע המעורר כן השפתיים גם כי מונחים בבור שחת רוחשים עי" כח המעורר ודו"ק.

והמהר"ל שם כתב: תורה לא שייך בה מיתה וכשאומרים הלכה משמו אזי הוא מתחבר אל החיים עי" התורה שהיא חיים ונמשך חיים לכח הדברי שהוא נפשו שבקבר.

³ זוהר פנחס דף רב. – "אתא ההוא טולא ויתיב ונשיק ליה" וכו'. ופירש שם הרמ"ק באור יקר שער י סימן ז – כי המקום נתקדש עי" התורה שלומדים בו ואתה קדושה אצולה מנשמתו של זה שחידש אותה, ואם גם הם חידושי שחידש אזי עוד יותר, והקדושה אחוזה במציאות נשמתו וכו' עי"ש וכביכול מציאות ניצוץ נשמתו שם, ואם יהיה ממש אותה המימרא ואתם דברים שהוא חידש שם אז יוסיף הענין קדושה על קדושה והצדיק ירוץ שם דהא קי"מ כי שפתותיו דובבות בקבר ונשמתו מתעוררת ורצה אל מקום חידושו ומוצא שם אלו שהם אותם שעוררוהו וכו', והיינו טולא (דהיינו צילו של רבי פנחס בן יאיר) דנשיק ליה שנתחדש ונתגלה להם יותר, מפני שהם עסקו בדבריו ממש.

⁴ אי' בספה"ק מאור עינים בשם הבעש"ט הק' (ישמח לב שבת דף ה' ע"ב) שאפשר לעשות השתטחות והתקשרות עם נשמת הצדיקים בלימוד תורתם, כמו בעת ההשתטחות על ציונם הק', וזל"ק: כשלומדים דברי שום תנא וחכם מדברי הקדמונים שהדבר ההוא הוא חיות ומוחין שלו והאדם הלומד ומדבר דבריו מדבק ומכניס חיות ומוחין שלו לתוך הדבורים נקרא אתדבקות רוחא ברוחא ולכך מחיה אותו שמכניס החיות בהדברים שלכך אמרו שפתותיו דובבות בקבר שאפשר לומר זה בחי' השתטחות על קברי הצדיקים כי דבורי הצדיק שם הוא קבור וטמון החיות שלו כאמור וזה הלומד בהכנסו עם החיות ומוחין שלו לתוך החיות ומוחין של הצדיק שטמן בדבריו נקרא אתדבקות רוחא ברוחא ושפתותיו דובבות בקבר כנודע זה מדברי הבעש"ט נשמתו בגנזי מרומים ונקרא בחי' זו השתטחות על קברי הצדיקים שהן דבריהם שלומד ומזכיר היום הלומד ולכך מחיה מוחין של אותו הצדיק והבן. עכ"ל. (הובא בגליון מעינות הים לר"מ מורגנשטרן לך תשפג)

⁵ תורה יב אות א – וכשהאדם לומד בקדושה ובטהרה איזה דין ופסק, שחידש איזה תנא או צדיק אחר, על ידי זה נעשה בחינת נשיקין (ב). ונשיקין זה בחינת התדבקות רוחא ברוחא; כי הפסק הזה הוא דבורו של התנא, ודבור הוא החיות, כמו שכתוב (בראשית ב): "לנפש חיה", ותרגומו: "רוח ממללא". ורוח ממללא, היינו הנפש חיה, היא באה מתורה שבעל פה, כמו שכתוב (שם א): "תוצא הארץ נפש חיה". נמצא, בשעה שמחדש התנא איזה חידוש ומדבר זה החידוש, זה הדבור בעצמו היא בחינת התורה שבעל פה שחידש, כי ממש מוצאה, כמו שכתוב: "תוצא הארץ נפש חיה". נמצא, עכשו בשלומדים את החידוש הזה, וכשמכניסין הלמוד והחידוש בתוך פה, נמצא שמדבקין רוח הצדיק שחידש זה החידוש עם רוח ממללא, היינו עם הדבור הלומד זה החידוש עכשו. וזאת ההתדבקות רוחא ברוחא נקרא נשיקין (ג). נמצא, בשלומדין איזה הלכה שחדשו התנאים, על ידי זה נתדבק רוח התנא עם רוח הלומד, ודומה באלו נושק את עצמו עם התנא:

⁶ שם – אָבֵל תִּלְמִיד חָכֵם שֶׁדִּי הוּא, בְּשִׁלּוּמֵי גְמֵרָא אוּ פֶסֶק דִּין, עָלָיו כְּתוּב (משלי כ"ז): "נְעִתְרוּת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנֵא", כִּי הַתְּנָא אֵינּוּ יָכוֹל לִסְבֹּל רִחוּוֹ שֶׁל תִּלְמִיד חָכֵם שֶׁדִּי הוּא, כִּי מִי יָכוֹל לִסְבֹּל לְנִשְׁק אֶת עֲצָמוֹ עִם נְבִלָה, כֵּל שֶׁנֶּן שׁוֹנְבֵלָה טוֹבָה הֵימָנוּ: וְאִפְלוּ צִדִּיקִים שֶׁכָּבֵר הֶלְכוּ לְעוֹלָמָם, וְכִשְׁאֵנוּ לּוֹמְדֵי תוֹרוֹתֵיהֶן, עַל יְדֵי זֶה נִתְדַבֵּק רִחוּם בְּרוּחָנוּ, כְּמוֹ שְׁאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָה (בְּיָמוֹת צו): 'שְׁפֹתֵיהֶם דּוֹבְבוֹת בְּקָבֵר, וְזֶה עַל יְדֵי בְּחִינַת נְשִׁיקָה:

עד כאן ההקדמה

*

תורה קיה [1]

כשלומד איזה דבר תורה של הצדיק האמת, טוב לפרש הדבר בלשון אשכנז שמבין דהיינו כל אחד בלשון שרגיל בה ביותר. ונקט לשון אשכנז כי בזמן רבנו בחוץ לארץ דברו אידיש הנקראת לשון אשכנז, אבל דברי תורה כתבו בלשון הקודש, ורוב העולם לא היו בקיאים היטב בלשון הקודש, וכדי להבין היטב תרגמו וביארו לעצמם את מה שלמדו בלשון המדוברת לשון אידיש. אבל בארץ ישראל בירושלים בזמן רבנו דברו בלשון הקודש (כמבואר בתורה קב תנינא). ממזה שאומר שטוב לפרש ולא אמר לתרגם, מבואר שהכוונה גם לפרש כל עניין בביאור המובן לשומע ולא רק לתרגם לו את הלשון.

א(והוא טובה להעולם) זו הוספה של מוהרנ"ת. כפי שיבואר בהמשך שמחמת פשעינו אין אנו משיגים הדברים כהווייתם לכן אנו צריכים לתרגם אותם ללשון חול שאנו רגילים בה, וזה פירוש והוא מחולל מפשעינו שהתורה שהיא רוח אלקים מרחפת ע"פ המים דהיינו רוחו של משיח רוחו של הצדיק נעשית חול ע"י שאנו צריכים לתרגם אותה ללשון חול בגלל פשעינו

והענין, כי כל צדיק הדור הוא בחי' משה רבנו²¹, שהוא בחי' משיח, נראה כוונתו כי בכל אחד מישראל יש ניצוץ משה משיח כמבואר בתורה כו תנינא²² ובתורה עב תנינא²³. וביותר בצדיק הדור שנשמתו כוללת את כל ישראל כמ"ש במדרש אשה אחת ילדה ס' רבוא בכרס אחת והכוונה למשה רבנו שהוא כלליות כל ישראל מצד נשמתו. וגם זכה לתקן את בחי' משיח שלו בשלימות, כמבואר בסנהדרין צח:טו²⁴ אי מן חייא הוא כגון אנא. כי בכל דור יש צדיק הדור שאם היה הדור ראוי לכך היה מתלבשת בו נשמת משיח והיה גואל את כל ישראל.

ומשה הוא בחי' משיח, כמבואר בזוהר (בראשית כה: לקמן בהערה) שנשמת משה תתלבש בשני המשיחים בן דוד ובן יוסף²⁵, כמ"ש – כמו שכתוב בברכת יעקב אבינו לשבט יהודה (בראשית מט:י) **"עד כי יבא שילה"**

¹ לא ידוע מתי ותיכן נאמרה

² טוהרנית בתקפא

³ כמבואר גם בתורה ב' ותורה סד ותורה עב תנינא

²¹ תורה כו תנינא – משה הוא מלבש בכל אדם ואדם משיח, בכל איבר ואיבר, ומכיר כל איבר ואיבר, שיעשה המצוה השייכה לאותו איבר. כי רמ"ח מצוות פנגד רמ"ח איברים. ועל כן משה נקרא מחקק (דברים לג), שהוא גימטריא רמ"ח, שמזכיר רמ"ח מצוות כנ"ל.

²² תורה עב תנינא – פי דע, שיש בכל אדם ואדם משיח, בכל איבר ואיבר, וזה זכו ישראל במעמד הר סיני, שאז המשיח משה השפלות שלו בכל אדם ואדם משיח, בכל איבר ואיבר אבל אותו השפלות של משה, שהוא משרש בכל אדם משיח, הוא מנח ושוכב אצל כל אדם ואדם בבחינת שכיבה וימיתה, פי זאת השפלות נתעלם אצל כל אדם, ואינו מתעורר ומתגלה אצלו. אבל על ידי התשובה שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, שעל ידי זה נחיה השפלות של כל אדם, פי עקר התחיה הוא להשפלות, פי השפלות יהיה נחיה ויקום בתחיה כנ"ל, על ידי זה חוזר ונחיה השפלות של משה, שהוא משרש בכל אדם ואדם משיח, בכל איבר. שמקדם היה מנח ושוכב זאת השפלות בהעלם ואתפסא אצלו, בבחינת מיתה, ועכשו חוזר ונחיה אותו השפלות על ידי התשובה, שהיא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא כנ"ל. פי עקר החיים נצחיים, בחינת תחיה שיהיה לעתיד, יהיה רק להשפלות, פי השפלות של כל אדם יהיה נחיה ויקום בתחיה כנ"ל, ואזי כשנחיה השפלות של כל אדם, בחינת שפלות של משה שיש בכל איבר ואיבר כנ"ל, אזי רואה ומרגיש כל אדם שפלותו, מאחר שחזר ונחיה ונתגלה אצלו בחינת השפלות של משה, שיש בכל איבר ואיבר כנ"ל.

²³ סנהדרין דף צח: אמר רב לא אברי עלמא אלא לדוד, ושמואל אמר למשה, ורבי יוחנן אמר למשיח. מה שמו דבי רבי שילה אמרי שילה שמו שנאמר עד כי יבא שילה דבי רבי ינאי אמרי ינון שמו שנאמר יהי שמו לעולם לפני שמש ינון שמו דבי רבי חנינה אמר חנינה שמו שנאמר אשר לא אתן לכם חנינה ויש אומרים מנחם בן חזקיה שמו שנאמר כי רחם ממני מנחם משיב נפשי ורבנן אמרי חזקיה דבי רבי שמו שנאמר אכן חליינו הוא נשא ומכאובינו סבלם ואנחנו חשבנוהו נגוע מוכה אלהים ומעונה אמר רב נחמן אי מן חייא הוא כגון אנא שנאמר והיה אדירו ממנו ומושלו.

²⁴ ועיין חיי מוהר"ן סימן ו' – בבקר בסעדת שחרית אמר התורה ט"ז שהיא רבי יוחנן משתעי וכו'. ודמ"א עינה פתרי סהרא ואמר אז שיש שבועים אמות, והם כלולים בעשו וישמעאל. שזה כלול משלשים וחמש אמות, וזה כלול משלשים וחמש אמות. ולעתיד יכבשו אותן שני משיחין משיח בן יוסף ומשיח בן דוד, ויש צדיק אדם שהוא כלול מתריין משיחין יחדיו:

ועיין ספר חכמה ותבונה – סימן ב אות יב – בעת שגילה את המאמר שבליקו"ט סי' כ"ח דע שיש חילוקים בין התורות וכו' ומוהרנ"ת ז"ל מעוצם הרגשו בזכות לבבו את עומק נוראות דבריו הק' עד כי בערו בקרבו כלהבת שלהבת ממש לא יכול להתאפק, ונתן את קולו בפני כל הנצבים עליו, אולי כך הוא הפי' מה שאחז"ל אין בן דוד בא אל מדיסח הדעת, היינו שיהי' בעולם ולא ידעו כי כבר הוא, ובביאור יותר שמעתי מאבי ז"ל שאמר בזה"ל מע וועט שמיסען משיח משיח צום סוף האט איז ער. ורבינו ז"ל גילה את עינינו והראה לו כי גם רב נחמן אמר כן, אי מן חיי אנא (בסנהדרין פ' חלק, איתא כגון אנא, אבל כמדומה לי מאשר שמעתי מאבי ז"ל שרבינו ז"ל סיים אז אנא הוא) ועיין בחי"מ בשיחות השיכים להתורות צדיק שהוא כלול מתריין משיחין יחדיו וכפי הנראה ומבואר מדבריו הק' בע"פ שאלה הדברים סבבו על רבינו ז"ל בעצמו. ושאעפ"י שנמצא בו גם מנשמת בן דוד הי' העיקר מצד משיח בן יוסף, ושאעפ"י שגם הארז"ל ועוד מיחידי הדורות היו מצד משיח בן יוסף, אבל בו נתקיים מאמר הכתוב (שבשבת הת"ח שנקרא בשם אשת חיל) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כולנה. (ש"ס נ"א נ"ב סעי' ל"ו).

ופרשו המפרשים שם היינו כשיבא משיח וכן "יבא שילה" גמט' משיח, ובסנהדרין צח: אמרו שילה הוא שמו של משיח. ושילה בגי' משה גמט' 345 כמבואר בזהר (י"ח/ט), וע"כ קראו התנאים אחד לחבירו משה כמ"ש [בא/כא] משה שפיר קאמרת בגמרא מובא כמה פעמים שרב ספרא נהג כר/כב. בזהר משפטים/כב מבואר שהכח של חכמים לחדש בתורה הוא ע"י ניצוץ מנשמת משה שהתלבש בהם.

¹⁷ בראשית פרק מט (י) לא יסור שבט מיהודה ומחקה מבין רגליו עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים:

רש"י – (י) לא יסור שבט מיהודה – מדוד ואילך אלו ראשי גליות שבבבל שרודים את העם בשבט שממונים ע"פ המלכות (סנהדרין ה): ומחקה מבין רגליו – תלמידים אלו נשיאי א"י: עד כי יבא שילה – מלך המשיח שהמלוכה שלו וכן ת"א. ומ"א שילו שי לו שנה' (תהלים עו) יובילו שי למורא:

רמב"ן – עד כי יבא שילה ולו יקהת כל העמים לעשות בכולם כרצונו, וזהו המשיח, כי השבט ירמוז לדוד שהוא המלך הראשון אשר לו שבט מלכות, ושילה הוא בנו אשר לו יקהת העמים:

בעל הטורים – (י) ומחוקק מבין רגליו – בגימטריא תלמידי חכמים. ובגימטריא תורה. מחקה עולה רמ"ח שרמ"ח איברים באדם, על שם ערוכה בכל ושומרה (ש"ב בג, ה). עד כי יבא שילה. פי' אחיה השילוני שהיה מעיר שילה והוא בישר לירבעם שנקרעה מלכותו של דוד ממנו ונתנה לו עשרה חלקים (מ"א יא, ל). יבא שילה. בגימטריא משיח. שילה. בגימטריא משה דכתיב ביה (דברים לג, כא) ויתא ראשי עם שאז היתה יהודה לקדשו (תהלים קיד, ב) דכתיב (שם סח, כח) שרי יהודה רגמתם:

¹⁸ * זוהר בראשית כה: כו:

¹⁹ זוהר בראשית דף כה: – דבר אחר וכל שיח השדה, דא משיח ראשון שהוא משיח בן דוד, טרם יקהת בארעא טרם שנתגלה בעולם, וכל עשב השדה טרם יצמח, דא משיח שני היינו משיח בן יוסף שגם הוא לא נתגלה עדיין, ולמה לא נתגלו הב' משיחין, בגין דלית תמן משה שנשמתו תחלבש בהם, למפלח לשכינתא כדי לתקן את השכינה להכינה ליחוד העליון, דעליה אתמר, ואדם אין לעבוד את האדמה שמה הנקרא אדם עדיין לא היה כדי שיתקן את השכינה הנקראת אדמה, ורוא דמלה, לא יסור שבט מיהודה, דא משיח בן דוד שיצא מיהודה, ומחוקק מבין רגליו, דא משיח בן יוסף שיצא מיוסף, עד כי יבא שילה דא משה ומפרש כי חשבון דא כדא שילה בגי' משה, ול' יקהת עמים, אתון ול' קהת על תקון לוי וקהת ועמרים הנרמז במלת עמי"ם שיהיה אז על ידי משה, (כמו שכתוב בזהר ח"ב דף ק"ט ע"א, וז"ל מאי טעמא נקרא עמרים קיאל ממנו עם סם על כל רמיס), (מפרכס)

²⁰ * שבת קא:

²¹ שבת דף קא: ספינות קשורות מטלטלין מזו לזו כו'. פשיטא! – אמר רבא: לא נצרכה אלא להתיר ביצית שביניהן. אמר ליה רב ספרא: משה, שפיר קאמרת? מטלטלין מזו לזו תנו! אלא אמר רב ספרא: לא נצרכה אלא לערב ולטלטל מזו לזו.

עפרש"י גדול אתה בדורנו כמשה בדורו (וכן פירש בסוכה לט. אבל בחולין צג. פירש תלמיד חכם)

וצ"ע בביצה לח פרש"י שזה לשון שבועה (שבועה בשם משה היא סוגיה בנדרים י: ועיין ספר מצוות לרמב"ם עשה ז שכתב ועל הדרך הזו ישבעו אומנתו בשם משה רבנו. וזה ידוע שהנשבע ירצה לומר באלהי משה או במי ששלח משה)

²² משה שפיר קאמרת נזכר ג"פ בש"ס ופעם אחת רק משה, ובכולם בלשון תימה, דהיינו ששיבא אותו שהוא גדול כמשה רבינו, ואעפ"כ מקשה על דבריו, כלומר האם שפיר קאמרת, הרי קשה על דבריו ממקום אחר. ובכולם זה רב ספרא שנקט לשון זה, ובשבת וסוכה אמר זאת לרבא, ופרש"י גדול אתה כמשה רבינו בדורו, אבל בביצה אמר כן לרב הושעיא, ופרש"י לשון שבועה, ובחולין אמר כן לרבי אבא א"ר יהודה אמר שמואל, ופרש"י תלמיד חכם, ושם גם רבא החזיר לו בלשון הזה. (רב ספרא ידוע במדת האמת שלו כמבואר כמה פעמים בגמ' שדובר אמת בלבבו הוא רב ספרא, ואולי לכן דווקא הוא כינה לחכמים בשם משה, וצ"ע)

²³ זוהר משפטים דף קיד (עם ביאור המתוק מדבש) – ויש עוד ענין בירידת נשמת משה בגלות, להתנוצץ בלב משכילי עם בני ישראל בארץ שכל, ועי"ז יזכה החכם ההוא לחדש בתורה, וז"ש (במס' שבת דף קא ע"ב), משה שפיר קאמרת, כלומר ע"י ניצוץ משה שמתנוצץ כך שפיר קאמרת.

ואמר עוד ר"ש למשה רבינו והאי אורייתא דאתגליא על ידך התורה שמתגלה על ידך לחכמים בארץ שכל דרך התנוצצות, האי איהו השבת אברה דילך היא היא השבת אבדה שלך, כי ע"י אותם הסודות שמתגלים אל התחתונים טרם מלך הו"מ, השכינה נוחה בהם ויש לה נחת רוח וכאלו שבה אל חיק בעלה, דלא למגנא אתגליא לך אורייתא יתירי מכל ישראל כי לא לחנם נתגלתה לך התורה שבעל פה וסודותיה יותר מכל ישראל, (מה שאין כן התורה שבכתב נתגלתה בהר סיני לכל ישראל), ואסתלקת לגבך כמיא דבאר והיא עלתה אליך כמים של הבאר דאסתלקו לגבך שעלו לקראתך כבואך למדין, (כי אצל בנות יתרו כתוב ותבאנה ותדלגנה, וכמשה כתוב ויקם משה וישיען וישק את צאנם, ולא הוצרך לדלות בדלי כי עלו המים לקראתו), ולא לאבנה ולא לבר נש מה שלא עלו לאבות וכל שכן שלא עלו לשום אדם אחר, (ואף על פי שגם ליעקב עלו המים לקראתו כדברי חז"ל, אפשר שלמשה עלו מים רבים ברבוי עצום, אמנם ליעקב לא היו כל כך כמשה), דהא באר מפרת אדוניה כי הנאר קיאל סוד המלכות מכתב צלילה קיאל סוד ז"ל.

וכן בהשל"ה הקדוש – מסכת שבועות – פרק תורה אור (לב) עה"פ הנך שוכב עם אבותיך וקם'. אם וקם קאי אשלפניו, מורה אמעלת תלמוד גדול, אשר על כן נשמת משה רבינו עליו השלום מתפשטת בס' רבוא בכל דור, כמו שאמרו בזהר. וזהו שמצינו פעמים בתלמוד משה שפיר קאמרת, כלומר אתה שפיר קאמרת מכח הניצוץ של משה רבינו ע"ה שנתפשט כך. ועל זה רומז הנך שוכב, אף על פי שאתה שוכב קימה יש לך בס' רבוא בכל דור ודור.

ועיין תורה כו תנינא – כי משה הוא מלבוש בכל אדם ואחד ממשפחת ישראל, בכל איבר ואיבר, ומזכיר כל איבר ואיבר, שיעשה המצוה השכינה לאותו איבר כי רמ"ח מצוות כנגד רמ"ח איברים מחקה (דברים לג), שהוא גימטריא רמ"ח, שמזכיר רמ"ח מצוות כנגד על-ידי השכרות שוכב אותם, בבחינת (משלי ל"א): "פן ישתה וישפח מחקה" שעל-ידי השתייה והשכרות שוכב רמ"ח מצוות של משה כנגד והתלבשות משה באיברים זהו בעצמו בחינת התלבשות הדעת בחסידים כנגד פי משה הוא הדעת, והאיברים הם רמ"ח, בחינת אבריהם איש הקודש, שהוא גימטריא רמ"ח איברים:

ועיין ביאורי אגדות (אפיקי ים) (לרבי יצחק חבר) – שבת דף פט ע"א – במ"ש לך אצל בן עמרם, באמת כן הי', שכל ת"ח וצדיקים שבדור נקראים ע"ש, כמ"ש בש"ס בכ"מ משה שפיר קא אמרת וכו', וכידוע שנשמתו מתלבש בכל דור בת"ח שבדור וחידושים שהם מחדשים כאילו הוא עצמו חידשם ועסק בהם, ולכן נק' התורה ע"ש. והוא מצד מעלת מדריגת משה יותר מכל ת"ח וצדיקים שבעולם, מצד שוכה למדת ענוה יותר מכולם כמ"ש (במדבר יב ג) והאיש משה עניו מאד וכו'. והתורה נמשלה למים לומר לך מה מים יורדים מגבוה לנמוך אף ד"ת אין מתקיימים אלא במי שדעתו שפלה וכו' (תענית ז ע"א). ולכן נשמתו הולכת ומתלבשת בכל דור בת"ח וצדיקים שבהם ודי בזה.

וכשצדיק הדור מחדש דבר בתורה, אלו הדברים של החידוש הם בבחי' משה משיח, כמו"ש בזהר (וישב דף קצב ע"ב) על הפסוק (בראשית א' ב') "ורוח אלקים מרחפת על פני המים", ורוח אלקים [ב] דא רוחא דמשיח, מרחפת על פני המים היינו התורה המשולה למים/כ"ו.

וזהו שאמרנו, כי ב"החידושי תורה שמחדש הצדיק הדור, הם בעצמם בבחי' משיח, כי שם רוחו מרחפת. והיינו רוח פיו [כ"ט/ל] של הצדיק שחידש אותם, שהיא רוח ממללא [ל"א] דהיינו כח הדבור, כח אלוקי שנפח הקב"ה באדם כמו שכתוב (בראשית ב' ז') "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה", ותרגם אונקלוס לרוח ממללא. וכתב שם הרמב"ן כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו. נמצא שכח הדבור הוא כח אלוקי באדם/ל"ג, חלק הנפש שיוצא בדבור כמו"ש נפשי יצאה בדבורו/ל"ד.

הביאור בזה נ"ל שרוח אלקים מרחפת על דברי תורה, הכוונה לרוחו של המחדש אותה. ופסוק זה מדבר במימי תורת ה' הקדומה, שבה הסתכל הקב"ה וברא את העולם. על כן הרוח שמרחפת מעליה היא רוח אלקים, רוחו של הקב"ה. והיא רוחו של משיח, כי משם נמשכת רוחו של משיח.

והכי נמי דברי תורה של צדיק הדור, רוחו של הצדיק מרחפת עליהם (וראה תורה קפח שכל חידושי תורה של כל אחד הם חלק נשמתו שלמד בהיותו עובר וחוזר ומגלה אותה ע"י לימוד תורה) וברוח ממללא של הצדיק, דהיינו נפשו היוצאת בדבורי התורה שלו, מאיר אור נשמתו בשלימות, אזי דברי תורתו הם שכלו ונשמתו

יז וזהו וישב דף קצב: – ורוח נכון חדש בקרבי מפרש דא הוא רוח נכון ונדאי זהו ודאי רוח נכון כמה דאת אמר ורוח אלהים מרחפת על פני המים, ואתערו זה רוחו של משיח ונתעוררו חז"ל לפרש שזהו רוחו של משיח, ואתערו ועוד נתעוררו חז"ל לומר שעל זה הרוח נאמר ורוח חדש אתן בקרבכם פי' רוחו של משיח, ויצלי דוד הווא רוח נכון חדש בקרבי ועל זה התפלל דוד שהקב"ה יחדש בקרבו רוח נכון וישר כרוחו של משיח. כגין דאית מסטרא אחרא לב טמא ורוח עושים לפי שיש מסטרא אחרא לב טמא ורוח מעוות ועקום, דאסטי לבני עלמא שמעוות את בני העולם מדרך הטוב והישר לדרך רע. ודא הוא רוח טומאה דאקרי רוח עושים וזהו רוח טומאה הנקרא רוח של עיוות ועיקום, כמה דאת אמר יהוה מסך בקרבה פי' הקב"ה ערבב בתוך מצרים, רוח עושים רוח עיוות ועיקום, ר"ל שבלבל את דעתם בענין תכסיסי המלחמה, ועל דא ועל זה התפלל דוד ורוח נכון חדש בקרבי ומפרש מאי חדש למה אמר לשון חידוש, ולא אמר ורוח נכון תן בקרבי, ואמר דא חדושא דסיקרא ר"ל בכל עת שיתחדש הירח הרומז על התחדשות השכינה, אז יתחדש גם הרוח בקרבי, ומפרש בשעתא דאתחדש סיקרא כי בשעה שמתחדשת השכינה אז דוד מלך ישראל חי וקיים פי' שמתחדש כאילו הוא חי וקיים, וכגין כך חדש לכן אמר לשון חידוש, וכונת רבי יהודה בזה המאמר להודיע כי יוסף זכה לאותו רוח נכון, ומכחו היה יודע ושומע חלום לפתור אותו. (ימ"ק ודמ"ג ומפ"ס)

יח בראשית פרק א (א) בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: (ב) והארץ היתה תהו ובהו וחסך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים:

י"ב בראשית א' ב'

י"ב תענית דף ז. אמר רבי חנינא בר אידי למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה אין מתקיימין אלא במי שדעתו שפלה.

י"ג סתנצו - החידושי

י"ד * תהלים לג ו' [עין גם איוב טו ל]

ל תהילים פרק לג (ו) בְּדֶבֶר יְדוֹד שְׁמִים נֶעֱשׂוּ וּבְרָחַת פִּי כָל צָבָאָם:

י"ה * תרגום על הפסוק נפש חיה בראשית ב'

י"ז בראשית פרק ב (ז) וייצר ידוד אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה:

תרגום אונקלוס (ז) וברא יי אלהים ית אדם עפרא מן אדמתא ונפח באנפוהי נשמתא דחיי והות באדם לרוח ממללא:

רמב"ן (ז) ויפח באפיו נשמת חיים ירמוז לנו הכתוב הוה מעלת הנפש יסודה וסודה, כי הזכיר בה שם מלא, ואמר כי הוא נפח באפיו נשמת חיים, להודיע כי לא באה בו מן היסודות כאשר רמז בנפש התנועה (לעיל א' כ), גם לא בהשתלשלות מן השכלים הנבדלים, אבל היא רוח השם הגדול, מפיו דעת ותבונה, כי הנופח באפי אחר מנשמתו יתן בו וזהו שנאמר (איוב לב ח) ונשמת שדי תבינם:

י"ז כי כח הדבור אפילו של גוי אינו עניין טכני אלא הוא כח אלוקי לא טבעי, דהיינו מה שאדם מחתך את קולו לאותיות ע"י חמש מוצאות הפה דהיינו אותיות אחה"ע – בגרון, בומ"ף – בשפון, גיכ"ק – בחיה, דטלנ"ת – בלישניה, זסשר"ץ – בשנים, בלא כוונה, אלא ברצון לבד, זה כח אלוקי מנשמתו שפועל ע"י רצונו.

כמבואר באריכות ספר טל אורות חלק א' פרק ג' אות ג' – נודע כי התהוות אותיות הדיבור אשר יוצאים מחמשה מוצאות הפה אינו דבר מוטבע בטבע, כמו דרך משל אותיות בומ"ף היוצאים מהשפתיים שהם הכלים לאלו האותיות, הנה אין הטבע נותן ליציאת ארבע חילוקי שינויי ביטוי אותיות אלו לומר שיהיו באים ע"י שינוי תנועת השפתיים, שהם לבד יהיו הסיבה לשינוי אותיות אלו, (על דרך הכינור שמוציא הניגון ע"י שינוי הכאת האצבעות), דהא נראה בחוש שאין הנפש מתכוונת כלל לשנות התנועות. אמנם האמת הוא, מה שהדיבור יוצא מהמוצאות ע"י שינוי התנועות של המוצאות, זה הוא ענין אלהי בכח הרצון של הנשמה, אשר האותיות נעלמים בהנשמה כזו השמש בהשמש, כמו שנתבאר לעיל שגם בהרצון יש שכל ומדות ומחשבה דבור ומעשה לפי ערך דשם, והנשמה אשר שולחת האותיות בענין הדיבור ממדריגה למדריגה עד אותיות המחשבה ומשם לאותיות הדיבור מההעלם אל הגילוי, עד בואם לגילוי גמור בה' מוצאות הפה. וזאת היא הסיבה אל שינוי התנועות, כמש"ל פ"א אות ג' ע"ש. והאורות של האותיות שבאים ממקור עליון, הם בכוחם הגדול משנים התנועות כולם כרגע, והאותיות הולכים בבחינת אורות וכלים ממדריגה למדריגה, עד שבאים לכלי המחשבה ה' מוצאות דמחשבה, כי המחשבה הוא ג"כ בחינת אותיות כמו הדיבור רק שהם רוחניות ודקות יותר. ומשם באים לכלי המוצאות דפה ונעשים בבחינת חומר וצורה, שהוא כלי מגושם בבחינת חומר ובתוכו האור בבחינת צורה, כמש"ל בפרק ב' אות א' עין שם. והחומר של התהוות האותיות הוא ההבל היוצא מהלב ונעשה ממנו קול, כי הבל הלב כלול מאש מים רוח רוחניים (נגד הגוף הגשמי נקרא זה עדיין רוחני), שהוא בחינת חסדים גבורות שהוא מים ואש כנודע, ורוח הממוצע ביניהם שהוא הרחמים שהוא בחינת רוח.

י"ז וראה ערבי נחל ויקהל שמבאר שבכל דבור יוצא חלק נפשו ומיד מקבל נפש חדשה אם דיבר טוב מקבל חלק נפש חדש מחבל קדוש ואם דיבר רע מחבל טמא.

ממש כמבואר בתורה קצב. וצדיק הדור שזכה לתקן את בחי' משיח שלו, ובהצטרף דברי הזוהר שכל חרושי תורה הם מכח ניצוץ משה משיח שנמצא בתלמיד חכם וכ"ש בצדיק הדור. אזי הרוח הזו המרחפת על חרושי התורה של הצדיק הם בחי' רוחו של משיח.

ואמרו חז"ל (לה')/לוי, כי משיח סבילי¹ מרעין-סובל חולאים עבור כל ישראל, כמו"ש (ישעי' נג)/לה' והוא מחולל מפשעינו דהיינו שהוא נעשה חולה בחולאים רעים בגלל פשעינו. בכך כל צדיק הדור הוא ג"כ סובל יסורין בשביל כלל ישראל להקל מעליהם כמבואר בזוהר/לט' וכמו"ש (ישעיה שם) "ובחבורתו נרפא לנו" וראה תורה עא/י² ותורה רס, כי הוא בבחי' משיח כנ"ל.

¹ עיין סנהדרין דף צח. ופרש"י שם זוהר ויקהל דף ריב.

² לוי זוהר ויקהל דף ריב. – בשעתא דאמרין ליה למשיחא צערא דישאל בגלותהון בשעה שאומרות למשיח את צערים של ישראל בגלותם, ואינן חייביא די בהון דלא מסתפלי למנדע למאריהון ואותם הרשעים שבהם שאינם מסתכלים לדעת את קונם וגורמים אריכות הגלות, ארים קלא ובכי על אינן חייבין דבהו או משיח מרים את קולו ובוכה על אלו הרשעים שבהם, הדיא הוא דכתיב זהו שכתוב במלך המשיח והוא מחולל מפשעינו בעבור פשעינו הוא מחולל, מדוכא מעונותינו הוא עבור ורצון מחמת עונותינו, אח"כ תייבין אינן נשמתיין וקיימיין באתרייהו חזרות אלו הנשמות ועומדות כל אחת במקומן הראוי להן בגן עדן.

ואמר עוד כי בגנתא דעדן אית היכלא דהיא דאקרי היכלא דבני מרעין יש בגן עדן התחתון היכל אחד הנקרא היכל של החולים, ששם נמצאות אותם הנשמות שסבלו חולאים בעולם הזה לכפר עונותיהם, פדין משיח עאל בהוא היכלא אז משיח נכנס בזה ההיכל, וקארי לכל מרעין וכל פאבין כל יסוריהון דישאל דייטון עליה והוא קורא לכל המחלות ולכל המכאובים וכל יסוריהם שהיו ראויים לבוא על ישראל, שיבואו עליו, וכלהו איתין עליה וכולם באים עליו, ואלמלא דאיהו אקיל מעליהו דישאל ונטיל עליה ואם לא משיח מיקל מעל ישראל את היסורים ומקבלם עליו, לא הוי בר נש דייכל למסבל יסוריהון דישאל על עונשי דאורייתא לא היה אדם שיכול לסבול את יסוריהם של ישראל מחמת העונשים על עלבונה של תורה, כי מדת הדין מקטרגת על ישראל על שמנחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה, הדיא הוא דכתיב זהו שכתוב במשיח אכן חליינו הוא נשא החולי שהיה ראוי לבוא עלינו הוא מקבל ונושא עליו, ומכאובינו סבלם, והוא סובל את המכאוב שהיה ראוי לבא עלינו, פגונא דא רבי אלעזר בארעא כעין זה היה רבי אלעזר בארץ שהיה מקבל עליו היסורים של ישראל, והיה אומר להיסורים באו אחי ורעי (ממנואר נסם' נכא מליעל דף פד ע"ט).

סנהדרין דף צח. רבי יהושע בן לוי אשכח לאליהו דהוי קיימי אפיתחא דמערתא דרבי שמעון בן יוחאי אמר ליה אתינא לעלמא דאתי אמר ליה אם ירצה אדון הזה אמר רבי יהושע בן לוי שנים ראיתי וקול שלשה שמעתי אמר ליה אימת אתי משיח אמר ליה זיל שייליה לדידיה והיכא יתיב אפיתחא דקרתא ומאי סימניה יתיב ביני עניי סובלי חלאים וכולן שרו ואסירי בחד זימנא איהו שרי חד ואסיר חד אמר דילמא מבעינא דלא איעכב אול לגביה אמר ליה שלום עליך רבי ומורי אמר ליה שלום עליך בר לויא אמר ליה לאימת אתי מר אמר ליה היום אתא לגבי אליהו אמר ליה מאי אמר לך אמר ליה שלום עליך בר לויא אמר ליה אבטחך לך ולאבוך לעלמא דאתי אמר ליה שקורי קא שקר בי דאמר לי היום אתינא ולא אתא אמר ליה הכי אמר לך היום אם בקולו תשמעו.

רשי' – סובלי חלאים – מנוגעים, והוא נמי מנוגע דכתיב (ישעיה נג) והוא מחולל מפשעינו וכתיב (שם) חליינו הוא נשא: כולוה – מי שיש לו ארבע וחמש נגעים: אסרי להו ושרו בחדא זימנא – מתירין כל נגעתיך בחד ומקנחין אותן, וחזרין וקושרין אותן: ואיהו – משיח: שרי חד – נגע ומקנחו וקושרו, ואחר כך מתיר האחר ועושה כן ואינו מתיר שני נגעים יחד, דסבר, אי בעי לי לצאת וליגאל את ישראל לא איתעכב כדי קשירת שני נגעים:

³ בתרודי-סגול

לח ישעיה פרק נג (א) מי האמין לשמענתנו וזרוע ידוד על מי נגלתה: (ב) ויעל כיונק לפניו וכשרש מארץ ציה לא תאר לו ולא הדר ונראהו ולא מראה ונתמדהו: (ג) נבזה וחדל אישים איש מכאבות וידוע חלי ובמסתור פנים ממנו נבזה ולא חשבהו: (ד) אכן חלינו הוא נשא ומכאבינו סבלם ואנחנו חשבהו נגוע מכה אלהים ומענה: (ה) והוא מחולל מפשעינו מדכא מעונותינו מוסר שלומנו עליו ובחברתו נרפא לנו: (ו) בלנו ביצאן תעינו איש לדרכו פנינו וידוד הפגיע בו את עון בלנו:

⁴ **לח זוהר פנחס דף ריח. – אמניא ליה שאלתי ממנו מאי האי דבכל שעתא דחייבין אסגיאו בעלמא מה זה שכלל עת שהרשעים מתרבים בעולם, ודינא שרייא בעלמא והדין שורה בעולם, ופאין דבהון לקאן עליהו הצדיקים שבהם לוקים עליהם, דהכי תגיבין כי כך למדנו (מס' שנת ע"ג דף ע"ב) בחובבא דדרא, קדישויא וצדיקייא: תפסון כי בעונות הדור הקדושים והצדיקים נתפסים, אמאי למה ומה הטעם, אי בגין דאינן לא מוכיחין לעלמא על עובדיהו אם משום שאינם מוכיחים לבני העולם על מעשיהם הרעים, פמה אינן מוכיחין ולא מקבלי מנייהו הרי כמה יש מהם שמוכיחים אותם, ואינם מקבלים מהם, וצדיקייא אתפסיין קמיהו והצדיקים נעשים נכנעים ושפלים לפניהם לפי שמזולזלים בדבריהם, ואי בגין דלא יהוי מאן דגיין על עלמא ואם משום שלא יהיה מי שיגן על העולם, ולא יתקיימו הרשעים בזכותם, אם כן לא יהון מתין, ולא יתפסון בחובביהו לא ימותו הצדיקים ולא יהיו נתפסים בעונותיהם, אלא ימותו ויאבדו הרשעים, דהא חדות איהו לצדיקייא באבונא דלהון כי שמחה הוא לצדיקים אם הרשעים יאבדו, כמו"ש באבוד הרשעים רנה. אמר לי רבי שמעון, בחובה דדרא ודאי מתפסין צדיקייא בעון הדור ודאי שנתפסים הצדיקים, והא אוקימנא הני מילי והרי כבר ביארנו דברים האלו במקום אחר. אבל בשעתא דיתפסין צדיקייא במרעין או במכתשין אבל בשעה שנתפסים הצדיקים בחולאים או בנגעים, בגין לכפרא על עלמא הוי הוא ודאי כדי לכפר על עונות העולם, פדין יתכפרון כל חובי דרא ואז מתכפרים כל עונות הדור, לפי שעל ידי זה מתעלה הקדושה והסטרא אחרא מושפלת.**

מנלן מאין לנו דבר זה, ואמר מכל שייפי גופא אפשר להבין ממה שנודע לנו הדרך של כל אברי הגוף, בשעתא דכל שייפין בעאקו כי בשעה שכל האברים הם בדוחק וצער, ומרע סגי שרייא עליהו וחולי גדול שורה עליהם, שייפא דרא אצטריף לאלקאה בגין דיתסון פלהו רק אבר אחד צריכים להלקות כדי שיתרפא כולם, ומנו מי ואיהו אבר מלקים, ואמר דרועא את הורוע, דרועא אלקי ואפיקו מיניה דמא כי הזרוע נלקה שמוציאים ממנה דם, פדין הא אסותא לכל שייפי גופא ואז יש רפואה לכל אברי הגוף.

פירוש הפסוק המובא להלן, והוא מחולל מפשעינו פי' משיח הוא חולה באבריו הפנימים לכפר על פשעינו, מדוכא והוא מדוכא בכאבים חיצוניים, מעונותינו כשביל לכפר על עונותינו, ובחבורתו נרפא לנו ובמכותיו נרפא לנו נגעי העונות, שבוה נתכפרו והלכו להם. (מפשיס)

אוף הכי אף כך הוא הנמשל, בני עלמא אינן שייפין דא עם דא בני העולם הם כמו אברים זה עם זה, כי כל הנשמות יחד הם כגוף אחד, לכן בשעתא דבעי קדשא בריך הוא למיהב אסותא לעלמא בשעה שהקב"ה רוצה לתת ולהביא רפואה לעולם, אלקי לתד צדיקא בינייהו במרעין ובמכתשין הוא מלקח לצדיק אחד שביניהם בחלאים ובנגעים, כי הצדיק הוא בחינת זרועו של עולם, ר"ל הצדיקים הם גבורי העולם, כאילו הם מעמידים את העולם בזרועם, ובגיניה יתיב אסותא לכלא ובזכותו נתן הקב"ה רפואה לכל בני העולם. מנלן מאין לנו דבר זה, דכתיב שכתוב במלך המשיח והוא מחולל מפשעינו מדוכא מעונותינו וגומר ובחבורתו נרפא לנו הנה מש"כ ובחבורתו היינו אקוואתא דדמא הקות הדם שנושה בחבורה, פמאן דאקינו דרועא כמי שמקיק דמים הרעים והיתרים מן הורוע, ובהוא חבורה נרפא לנו ובה החבורה אנו מתרפאים, והיינו אסותא הוא לנא לכל שייפין דגופא רפואה היא לנו לכל

וכתוב בזוהר (תצא ד' ר"פ/מא) והוא מחולל מפשעינו דאיתעביד חול בגינייהו. בזוהר שם מבואר שבגלל פשעינו הוכרח משה רבנו להקבר בגיא מול בית פעור, כדי לבטל את הקטרוג שגרמנו בעוונותינו, דהיינו שירד לעולם היצירה שהוא בחי' חול ביחס למדרגתו הנפלאה שבבחי' הר נבו (נ' בו). וזהו **דסביל מרעין** וזהו בחי' שצדיק הדור טובל חולאים כדי לכפר על עוונות הדור, כי גם מה שיורד ממדרגתו היא בחי' חולי והוא לו סבל גדול.

והיינו מה שאמרנו שצריכין/מב) לפרש הדבר בלשון שמבין [מג], כי על ידי זה נעשה בבחי' חול. כי כשמפרש בלשונו הוא דרך חול לערך גודל קדושת הדברים במקומן, כפי מה שיצאו מפי הצדיק בגבהי מרומים. ועל ידי זה הוא מחולל דאיתעביד חול. בדרך כלל פירושם של דברים הוא על דרך משל ונמשל, דהיינו שדברי הצדיק עצמם הם הנמשל, והפירוש הוא המשל שאותו אנו לוקחים מחיי יום או ממצאות מוכרת ומובנת לנו, ובוודאי היא מאד מגושמת ביחס לנמשל שהצדיק בעצמו מוריד בדרך של משל ונמשל מגבהי מרומים, וכדברי רבנו בחי' מוהר"ן (סימן ש"ס) שהתורה שלו היא רק הפסולת ונמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות מדרגות ממה שהשיג וא"א לומר נמוך יותר. וכעין זה מובא במדרש שהתורה שלנו היא נובלות תורה של מעלה, דהיינו שחכמה תתאה שלנו ביחס לחכמה עלאה היא כמו נבלה, שהיא דבר שהסתלק ממנו החיות, כיון שירד לעולם נמוך יותר. ואם זה נאמר על המשל של הקב"ה, שבוודאי ידע לכוון את המשל הקרוב ביותר לנמשל, ואעפ"כ המשל נקרא נובלות, כל שכן כל הפירושים שלנו לתורה של הצדיק, שהם פרש ונובלות ביחס לתורה שלו. וכיון שנשמת הצדיק והתורה שחידש הם אחד, על כן בכל מקום שלומדים את התורה של הצדיק הוא נמצא שם, וכואב לו מאד כשמגשמים את דבריו יותר ממה שהוא כבר גישם, וכנ"ל שלפי דעתו א"א לגשם יותר. ובבחי' זו הצדיק סביל מרעין-חולאים, כדי לכפר על ישראל, אך כל זה הוא מפשעינו דייקא, כי מחמת פשעינו אין אנו משיגין הדברים רק בדרך חול כנ"ל [מ"ד], והוא סביל מרעין דהיינו חולי, נראה לבאר לפי מה שמבאר האריז"ל/מ"ז) סיבת החולי היא חסרון אור החכמה, וכשמגשמים את התורה של הצדיק שהיא חלק נשמתו, זה בחי' שגורמים לו חולי, דהיינו חסרון אור החכמה, והצדיק ממש סובל מזה עד כדי כך שזה מכפר פשעי ועוונות ישראל כמו סבל גשמי ממש.

אברי הגוף. ולעולם לא אלקי צדיקא אלא למיהב אסותא לדרא ולכפרא עליהו ולעולם אין הצדיק לוקה אלא כדי לתת רפואה לדורו ולכפר על עונותיהם, ורוא דא צדיק ורע לו וזהו הסוד מה שיש צדיק ורע לו בעולם הזה, כי זה בא לו לכפרת הדור, דהא ניהא לסטרא אחרא דדינא שלטא על זכאה יתיר מכלא כי נוח לו לסטרא אחרא שהדין שולט על צדיק יותר מהכל, דלא תייש כדין לכל עלמא כי אז אינו חושש לקטרג על כל העולם, וכל אשגח בהו ואינו משיגה בהם לרעה, מחדוה דשליט עליה מחמת השמחה ששמה על ששולט על הצדיק, כי יש שמחה לסטרא אחרא לתת מום בצדיקים, כמו שקטרג השטן על איוב ואמר הלא אתה סכתה בעדו, ועל ידי ששולט על הצדיק, עוזב תביעתו וקטרוגו על עונות הדור, ונהיה זכאה וזה הצדיק המתיסר על עונות הדור, וכי לשולטנא עלאה בהאי עלמא ובצלמא דאתי בזכות זה וזכה לשליטה עליונה בעולם הזה ובעולם הבא, כמו שמצינו באיוב, כמי' ויוסף ה' את כל אשר לאיוב למשנה, וה' ברך את אחריית איוב מראשיתו, וכל זה הוא בעולם הזה, וכל שכן מה שמוכן לו לעולם הבא, מאחר שהקב"ה דקדק עמו כחוט השערה ונקמה מעון, אם כן ודאי שכרו מוכן לו בעולם הבא. אבל אם יש צדיק (דף ריה ע"ב) וטוב לו בעולם הזה, הוא דלא תייש קדשא בריה הוא לכפרא על עלמא משום שאין הקב"ה חושש לכפר על עונות העולם, לפי שאינם ראויים לכפרה, ועליהם נאמר באבוד רשעים רנה. (ימ"ק ומפרשים)

תורה עא – דע, שקשה מאד להיות מפרסם. בי מזה שהוא מפרסם, הוא מייק לו מאד. בי לפעמים צריה לסבל יסורין בשביל רבים, במה שכתוב (ישעיה נ"ג): "ובחברתו נרפא לנו". בי מאחר שהוא מפרסם, על פן הוא בבחינות (שם): "לכן אחלק לו ברבים", על פן צריה לסבל יסורין בשביל רבים, בי עליו נאמר: "ובחברתו נרפא לנו". רק שיש במה בני אדם שצריכין להיות מפרסמים, ועושים אותם דוקא מפרסמים. אבל יש צדיקים שמקבלים מעצמם יסורים עליהם בשביל ישראל, ובהו מחליפין השפע. במבאר למעלה בסיומן ס"ג על פסוק "ובשתים יכסה פניו". עין שם:

מא וזהו כי תצא דף רפ. – ועוד אמר רבי שמעון לנשמת משה דהא אנת אי לא הוית קבור לבר מארעא קדישא הגה אם אתה לא היית קבור מחוץ לארץ הקודש, דהיינו לבר מפלה דילך מחוץ לכלה שך, כי השכינה נקראת ארץ ישראל, אז לא הו' ישראל נפקין מגלותא לא היו ישראל יולאים מן הגלות לעולם מחמת תוקף התגברות החילונים, אזל לפי שאתה קבור מול בית פעור, אתה מכניע את החילונים, ובגנינה אתמר ובשזילך נאמר והוא מחולל מפשעינו דהיינו איתעביד חול בגין חובה ופשע דישאל, בקבורה דילך שנהיית חול בקבורה שך מחמת עונות ופשעים של ישראל, ר"ל על ידי שאתה קבור בבחינת עולם היצירה, דאתמר בך שנאמר כך ויקבור אותו בגיא היינו בעולם היצירה עולמו של מו"ט, שהוא בבחינת ששת ימי החול.

מב לעיל בתחילת התורה אמר שטוב לפרש. וכאן אומר שצריכין לפרש.

מג עין שארית ישראל לרבי ישראל דב בר מוילדיגני שער הזנים שבועות מאמר ג'. עוד טעם שטוב לפרש בלשון אשכנז עפ"י מה שמענו מרבו מטשערנאביל שגילו לו מן השמים שמסדרין למעלה אבריו של משיח בלשון ל"ע".

מד הוא מחולל מפשעינו, פי שאלקי נעשה חול בגלל מלגותו האנוכה, כי תורת הצדיק הוא בחי' האלקי בעצמו ונגלל פשעינו דהיינו מלגותו האנוכה אז לייסם לפרש דכיוו והוא סובל מזה שטוריים אותו לבחי' פרש וחול בחי' נובלות התורה לשון ענה וטבל ונבלה כלפי מלגות תורתו כפי שאמר אותה, ואעפ"י הוא טובה לעולם כי רק עייז אפשר שיכנסו דכיוו ללב העולם לתקום.

מה בשער הפסוקים על תהלים פרק א עה"פ ה' יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת בחליו: – הנה ענין החוליה, הוא לסבת שאור החכמה הנקרא חיים, כמש"ה והחכמה תחיה בעליה, נסתלקה ממנו. והנה החכמה היא יו"ד שבשם כנודע, וכשהוא מסתלק מן האדם, נעשת לו דו"י, שהוא הפוך יו"ד, כי נהפכה מרחמים לדין, וע"כ נפל בחוליו. גם יו"ד במספרה עשר, וגם היא נהפכה ונעשת ערו, להורות על המטה ששוכב עליה בחליו. ולכן כדי שיתרפא, צריך שהקב"ה יסעדנו על ערש דו"י שלו, שבא לו מחמת חסרון שפע החכמה. וכאשר יסעדנו, וימשיך לו מזון מן החכמה, כנזכר בזוהר בפרשת בשלה, כי מזון החולה נמשך מן החכמה, ואז כל משכבו שהם הערש והדוי הנזכר, נהפכים לו בחליו לטוב, ונעשית עשר ויו"ד, ועל ידי כך מתרפא:

אך לבנינו אנשים הרמים דהיינו צדיקים גדולים אינם צריכים לזה, כי הם משיגים את הדברים כמות שהם כמו שיצא מהצדיק דהיינו שמבינים את התורה של הצדיק כמו שהיא, ולא נצרכים לבאר אותה במשלים והגשמה :

לזכות לכל זה וגם להבין קצת יותר למעשה ראה ליקוטי תפילות חלק א' תפילה קיב ואות תתרכ"ב: מיוסד ע"פ תורה קי"ח: רבונו של עולם נתן התורה, רחם עלינו וזכנו לעסק בתורתך הקדושה לשמה בהתמדה גדולה ונזכה ללמוד הרבה בכל יום ויום ותעזרנו ותושיענו בכל מקום שנלמד שם לפרש הדבר היטב בלשון שאנו מבינים בו, באפן שנזכה לעורר ולהמשיך עלינו רוחו של משיח, שהוא רוח אלהים המרחף על פני המים שהיא התורה, אשר הוא מחלל מפשעינו, וסובל מרעין וקלאים רבים ויסורים קשים מפשעינו ומעוונותינו כדי לכפר עלינו, להצילנו מכל הצרות, לתת לנו מחיה בעבודתנו, לשום לנו שארית בארץ ולהחיות אותנו לפלטה גדולה רחם עליו ועלינו, וזכנו לעסק בתורה הרבה, ולפרש כל דבר היטב בלשון שמבינים בו, ובפרט בשלומדים עם חברים ותלמידים, לפרש ולברר ולבאר להם כל דבר היטב בלשון שיבינו בו, ויפנסו הדברים באזניהם ובלבביהם, באפן שתתעורר עלינו על ידי זה רוחו של משיח אשר הוא סובל מרעין עבירנו, ומוריד את עצמו ומלביש את עצמו בכמה וכמה לבושים, לבושי חל, כדי להיות עמנו לחיותנו ולקיימנו בתקף הגלות המר והארף הזה, רחם עלינו אבינו אב הרחמן, ועזרנו והושיענו בזכותו ורחו, והצילנו מהרה מכל הצרות ומכל הגזרות הן אותם שנגזרו עלינו, הן אותם שרוצים לגזר חס ושלום, כי "כש'ל כח הסבל" צור ישראל קימה בעזרת ישראל, ומהר להושיענו בעת צרה כזאת בכח וזכות משיח צדקנו קדוש ישראל ויקים בנו מקרא שכתוב: "עתה ידעתי כי הושיע ידוד משיחו, יענהו משמי קדשו, בגבורות ישע ימינו" ונאמר: "מגדל ישועות מלבו ועושה חסד למשיחו לדוד ולזרעו עד עולם" ונאמר: "ידוד עז למו וימעוז ישועות משיחו הוא הושיעה את עמך, וברך את נחלתך, ורעם ונשאם עד העולם ידוד הושיעה המלך יענונו ביום קראנו" אמן ואמן:

עד כאן ביאור חברותא לתורה קיח

